

Юрій Миколайович ТУРОВЕЦЬ,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права,
вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, 29000,
yura_turovets@ukr.net

УДК 343.97

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ ТА ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

Проаналізовано питання щодо особливостей та порядку застосування одного із заходів забезпечення кримінального провадження, а саме: тимчасового доступу до речей та документів на досудовому розслідуванні злочинів проти довкілля. На основі порівняльного аналізу поглядів вітчизняних та зарубіжних учених у галузі криміналістики розглянуто криміналістичне значення та специфіку використання досліджуваного заходу забезпечення кримінального провадження при розслідуванні злочинів проти довкілля, проблеми та шляхи їх вирішення в рамках нового кримінального процесуального законодавства України. Виявлено найбільш поширені помилки та підстави відмови у задоволенні клопотань про вжиття заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей та документів. Виділено типові обставини, що підлягають встановленню на досудовому розслідуванні злочинів проти довкілля та є інформацією, яка матиме доказовий характер і може бути отримана за допомогою одного із заходів забезпечення кримінального провадження тимчасового доступу до речей та документів. Також окреслено власні погляди з цього приводу та надано конкретні пропозиції з удосконалення методики розслідування злочинів проти довкілля.

Ключові слова: заходи забезпечення кримінального провадження, тимчасовий доступ до речей та документів, досудове розслідування, злочини проти довкілля.

Останнім часом усі нормотворчі та правозастосовні процеси в Україні пришвидшились, у тому числі й у сфері кримінальної юстиції. Із найактуальніших проблем правоохоронної діяльності в нашій державі є удосконалення методів розслідування злочинів проти довкілля в умовах дії нового Кримінального процесуального кодексу України. Щоб підтвердити цю позицію, достатньо лише звернутись до статистичного аналізу.

За даними Вищого спеціалізованого суду України, за дев'ять місяців 2013 року у провадженні місцевих загальних судів знаходилось понад 217,2 тис. клопотань, які розглядалися слідчим суддею під час досудового розслідування. Із загального числа таких клопотань найбільшу кількість становили про застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей і документів відповідно до ст.163 Кримінального процесуального кодексу України, а саме: 155,7 тис., або 71,7 % загальної кількості клопотань. Таким чином, слідчими суддями розглянуто 153,4 тис. клопотань, з них задоволено 139,6 тис., або 91 %, а також відмовлено у задоволенні 13,8 тис., або 9 % клопотань [1].

© Туровець Ю. М., 2014

Значна частина клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей і документів по кримінальних правопорушеннях стосуються проваджень у справах про вчинення злочинів проти довкілля. Оскільки цей інститут новий для українського законодавства та існує багато процесуально нерегульованих моментів його застосування на практиці, методичні основи досудового розслідування досліджуваної категорії справ потребують удосконалення.

Через те, що у наукових дослідженнях не приділяється достатньої уваги теоретичним розробкам криміналістичних особливостей розслідування злочинів проти довкілля із застосуванням актуальних методів та підходів, окресленням ролі та значення таких нових інститутів кримінального процесуального права як заходи забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей та документів, виникає необхідність проведення наукових розвідок у цьому напрямку.

Досліджувана проблема потрапила в поле зору багатьох дослідників. У спеціальній юридичній літературі різним аспектам, які торкаються особливостей організації розслідування злочинів проти довкілля, приділялась увага у роботах відомих зарубіжних і вітчизняних учених у галузі кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи, серед них — Ю. П. Аленін, О. М. Бандурка, В. К. Весельський, А. Ф. Волобуєв, В. І. Гаєнко, В. Г. Гончаренко, О. М. Джужа, Н. І. Клименко, С. О. Книженко, В. А. Колесник, О. Н. Колесниченко, В. О. Коновалова, В. П. Корж, О. В. Курман, О. В. Кравчук, В. К. Лисиченко, В. Г. Лукашевич, Г. А. Матусовський, Т. П. Матюшкова, О. Р. Михайленко, О. В. Одерій, Д. В. Пашнев, М. А. Погорецький, Г. С. Поліщук, М. В. Руденко, В. Я. Тацій, С. С. Чернявський, В. Ю. Шепітько, М. Є. Шумило, В. Д. Юрчишин, М. П. Яблоков та ін.

Проблемами окремих розробок з використання нових підходів із застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей та документів займалися у своїх дослідженнях Ю. А. Усенко [2], О. І. Хараберюш [3], В. І. Сліпченко [4], Ю. М. Туровець [5] та ін.

Однак питання значення такого заходу забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до речей та документів для розслідування злочинів проти довкілля досі не знайшло свого вирішення в існуючих наукових доробках.

Незважаючи на прийняття у новій редакції Кримінального процесуального кодексу України у 2012 році, реформування кримінальної юстиції продовжується й надалі. У цій ситуації є важливим той факт, що як тільки норми кодексу набрали законної сили, одразу ж виникли проблеми із їх застосуванням на практиці. Для розуміння теоретичних аспектів реалізації процесуального законодавства потребує уточнення бачення цього процесу зі сторони науки криміналістики.

Метою статті є визначення криміналістичних особливостей застосування при розслідуванні злочинів проти довкілля одного із найбільш поширених на практиці заходів забезпечення кримінального провадження тимчасового доступу до речей та документів, враховуючи новизну цього кримінального процесуального інституту та криміналістичну специфіку його тлумачення.

Виходячи з теоретичних основ науки криміналістики, розслідування злочинів є пізнавальним процесом, здійснюваним у рамках суворо окресленого процесуального правового поля, де як джерела інформації використовуються лише результати слідчих (розшукових) дій, названих у законі. Тому докази можуть бути одержані тільки за допомогою засобів доказування, поза ними вони не можуть фігурувати у кримінальному процесі [6, с. 285].

Проте новели КПК України 2012 року внесли свої корективи в бачення цього питання на сучасному етапі розвитку криміналістики. Зокрема запроваджено цілком новий інститут заходів забезпечення кримінального провадження, який за своєю суттю не можна віднести до засобів доказування, оскільки законодавець виділяє їх в окремий правовий механізм, спрямований на гарантування досягнення дієвості цього провадження.

Потрібно зауважити, що криміналістика — це наука про закономірності злочинної діяльності та її відображення у джерелах інформації, які слугують основою для розроблення засобів, прийомів і методів збирання, дослідження, оцінки та використання доказів з метою розкриття, розслідування, судового розгляду та попередження злочинів [7, с. 8–9].

З цього приводу варто відмітити, що відповідно до ч. 1 ст. 223 Кримінального процесуального кодексу України діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні, є саме слідчі (розшукові) дії [8].

За висновками Вищого спеціалізованого суду України із врахуванням аналізу судової практики встановлено те, що застосуванням заходу забезпечення кримінального провадження органи досудового розслідування намагаються досягти мети, яка саме таким заходам не властива. Зокрема це стосується випадків, коли у клопотанні порушується питання про тимчасовий доступ до речей і документів з метою збирання доказів. Клопотання слідчих в окремих випадках ґрунтуються на необхідності правомірного доступу та вилучення речей, які можуть бути речовими доказами. Саме тому, на думку вищої судової інстанції, поза увагою особи, яка проводить досудове розслідування, залишається та обставина, що збирання доказів відбувається через інститут слідчих дій (зокрема, вилучення в ході огляду, проведення обшуку). У таких випадках неправильне розуміння органами досудового розслідування, слідчими суддями положень кримінального процесуального закону фактично зумовлює підміну слідчих дій заходом забезпечення кримінального провадження [1].

Ми не повною мірою погоджуємось із зазначеною позицією, оскільки якщо тільки за допомогою слідчих (розшукових) дій можна отримати докази, тоді питання: у чому ж полягатиме криміналістичне значення заходів забезпечення досудового розслідування і залишається незрозумілим.

Законодавець чітко не визначає, а лише вказує, що заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою дієвості цього провадження [8]. Нечіткість у формулюванні породжує неоднозначність розуміння алгоритму дій практичними працівниками щодо використання таких процесуальних можливостей на досудовому розслідуванні, особливо при розробленні окремих методик розслідування злочинів, у тому числі й методики розслідування злочинів проти довілля.

Ми погоджуємось із твердженням О. П. Ващук, що криміналістична інформація є сукупністю даних, які стосуються виявлення, розкриття та розслідування злочину. Для отримання криміналістичної діяльності слідчий проводить ґносеологічну діяльність з виявлення, розкриття, розслідування кримінально караних діянь, яка спрямована на пізнання події, окремих її обставин процесуальним та непроцесуальним шляхом виявлення, фіксації, накопичення, аналізу та використання даних, що відображають сторони досліджуваної події [9].

Враховуючи аналіз наукової літератури, можна дійти висновку, що джерелами криміналістичної інформації є:

- 1) сліди злочину;
- 2) результати проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших дій (у т.ч. заходів забезпечення досудового розслідування);
- 3) обліки (криміналістичні, кримінально-статистичні, розшукові та інші, інформаційно-пошукові системи);
- 4) результати дослідження матеріалів кримінальних проваджень.

Вказану інформацію можна розглядати як сукупність двох кореляційних інформаційних систем:

- 1) система доказової інформації (дані, одержані з установлених законом джерел процесуальними засобами);
- 2) система орієнтуючої інформації (це дані, причинно пов'язані з доказуванням фактом, але отримані без дотримання норм кримінального процесуального закону, за рамками процесуальних дій, у зв'язку з виконанням процесуальних дій. Її джерелами

є об'єкти, які містять потенційну інформацію про подію злочину, окремі її обставини (оперативні канали, відомості, отримані працівниками правоохоронних органів у процесі їх взаємодії із суб'єктами злочину, чутки, думки, висунуті різними верствами населення) [10, с. 230–233].

Виходячи із теоретичних основ криміналістики, потрібно відмітити, що організація розслідування означає своєчасне розроблення узгодженого плану заходів правоохоронних органів; налагодження належної взаємодії у процесі розслідування між слідчим, оперативними працівниками, спеціалістами; забезпечення кваліфікованого керівництва слідчо-оперативною групою або слідчою бригадою; проведення регулярних оперативних нарад слідчо-оперативної групи; налагодження систематичного обміну інформацією та звітністю про результати роботи слідчо-оперативної групи і кожного слідчого; забезпечення необхідних умов праці; забезпечення своєчасного розроблення і виконання планів розслідування щодо кожного кримінального провадження; здійснення інших організаційних заходів для успішного розкриття і розслідування злочинів [6, с. 247–250].

Таким чином, слідчий, володіючи організаційним і тактичним потенціалом, використовує криміналістичну інформацію при вирішенні основних питань розслідування, визначенні слідчих ситуацій та формуванні (розшукових) версій на початковому й подальших етапах розслідування злочинів.

Ми підтримуємо позицію, висловлену П. Д. Біленчуком, що до інструментарію засобів пізнання (слідчого, слідчого судді, прокурора, експерта, спеціаліста, судді) у сфері кримінального судочинства в широкому розумінні належать органолептичні та логічні засоби, наукові та експериментальні, дослідницькі знання, техніко-технологічні та інформаційні засоби пізнання, що використовуються для збирання інформації у процесі досудового розслідування. Зокрема до правових засобів пізнання П. Д. Біленчук відніс слідчі дії (слідчі (розшукові) дії і негласні слідчі (розшукові) дії), а також проведення різних видів експертиз [11, с. 95–100].

Звичайно, його твердження заслуговує на увагу, але, на нашу думку, є не повними, оскільки варто до засобів пізнання на досудовому розслідуванні злочинів віднести також як додаткові правові засоби пізнання, заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі й тимчасовий доступ до речей та документів.

На нашу думку, такий кримінальний процесуальний інститут як захід забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей та документів цілком може бути використаний, з точки зору криміналістичної теорії, як окремий тактичний прийом або в рамках тактичної операції в поєднанні із проведенням слідчих (розшукових) дій.

Варто погодитись із думками Є. П. Іщенко та А. А. Топоркова, які визначають тактичну операцію як сукупність тактичних прийомів або слідчих, а також інших дій і заходів, яка покликана вирішувати завдання розслідування, котрі не можуть бути вирішені застосуванням окремого тактичного прийому або проведенням конкретної слідчої дії. Серед задач, які можуть ставитись на вирішення тактичної операції, вони визначають такі:

- а) вирішення конфліктної ситуації, переведення її із несприятливих у сприятливі;
- б) забезпечення збереження до потрібного моменту ще не використаних джерел доказової інформації;
- в) інший тактичний вплив на слідчу ситуацію з метою змінити її у напрямку, корисному для розслідування [12, с. 329–334].

Потрібно відмітити, що для процесу розслідування злочинів, із криміналістичної точки зору, відіграє велику роль процесуальна складова, а тому існує багато процесуальних нюансів при прийнятті рішення про проведення тимчасового доступу до речей та документів. Частиною 2 ст. 160 КПК України встановлені вимоги до клопотань про тимчасовий доступ до речей та документів, однак аналіз матеріалів практики свідчить про те, що значна частина рішень (ухвал) про відмову в задоволенні клопотання слідчого приймається через те, що останнє не відповідає вимогам закону, оскільки не містить

достатніх підстав та відомостей для надання тимчасового доступу до речей та документів у кримінальному провадженні [13; 14].

Серед вказаних мотивів відмови у задоволенні клопотання слідчого про проведення тимчасового доступу до речей та документів при розслідуванні злочинів проти довкілля найчастіше виступають такі:

— у клопотанні не вказується правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) Кримінального кодексу України;

— зазначаються підстави, які не дають можливості вважати дійсною обставину, що документ перебуває або може перебувати у юридичної чи фізичної особи;

— не наводиться вмотивування значення документа для встановлення обставин у кримінальному провадженні;

— обґрунтування необхідності вилучення речей і документів незрозуміле або зовсім відсутнє;

— із змісту клопотання не зрозуміла інформація про правову кваліфікацію розслідуваного діяння, що унеможливує правовий аналіз співвіднесення вимоги клопотання із фактичною потребою мети кримінального провадження;

— у резолютивній частині клопотання вимоги слідчого не узгоджуються із мотивувальною частиною;

— точні дані про юридичну особу, у володінні якої знаходяться документи, залишаються не конкретизованими;

— зазвичай не вказується точна повна назва без скорочень, її реквізити як юридичної особи, що перешкоджає належній ідентифікації особи, у володінні якої знаходяться документи;

— не конкретизовані дані про період, за який необхідно здійснити огляд чи вилучення документів, належно не обґрунтовано співвіднесення дати початку перебігу такого строку із розслідуванням кримінального правопорушення, внесеного до реєстру через вісім місяців, оскільки у короткому викладі обставин слідчим не вказано час і місце скоєння кримінального правопорушення та ін.

Згідно з ч. 5 ст. 163 Кримінального процесуального кодексу України слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, якщо сторона кримінального провадження у своєму клопотанні доведе наявність достатніх підстав вважати, що ці речі або документи:

1) перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;

2) самі по собі або в сукупності з іншими речами і документами кримінального провадження, у зв'язку з яким подається клопотання, мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні;

3) не становлять собою або не включають речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю.

Особливо потрібно підкреслити, що відповідно до ч. 7 ст. 163 Кримінального процесуального кодексу України слідчий суддя, суд в ухвалі про надання тимчасового доступу до речей і документів може дати розпорядження про надання можливості вилучення речей і документів, якщо сторона кримінального провадження доведе наявність достатніх підстав вважати, що без такого вилучення існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, або таке вилучення необхідне для досягнення мети отримання доступу до речей і документів [15; 16]. Саме така особливість застосування досліджуваного заходу забезпечення кримінального провадження відіграє значну роль при організації розслідування злочинів проти довкілля як злочинних діянь, наслідки яких набувають значного поширення, та втрачається можливість збереження доказової інформації за невеликий проміжок часу.

Слід зазначити, що при розслідуванні злочинів проти довкілля серед іншого підлягають доказуванню дані про забруднюючі речовини та їх властивості, дані про концентрацію забруднюючих речовин; дані про джерело злочинного забруднення, яким може бути промислове, сільськогосподарське, комунальне та інше підприємство, інші

установи та організації, які скидають у довкілля шкідливі речовини; дані про тяжкі наслідки, які спричинили шкоду здоров'ю людей, рибним запасам, сільськогосподарському виробництву, природному середовищу, внаслідок яких нерідко наступають негативні зміни; обставини, які характеризують господарську та іншу діяльність, при здійсненні якої порушені екологічні вимоги (технологічний процес, режим експлуатації очисних споруд, вид сировини, яка використовується, палива), що призвели до забруднення, які правила та нормативи порушені у конкретному випадку та інше [17, с. 150–152].

Зокрема, ухвалюючи рішення про надання дозволу про вжиття заходів забезпечення кримінального провадження, слідчий суддя Обухівського районного суду Київської області Г. В. Кулініченко визначив надати тимчасовий доступ до документів (тобто можливість ознайомитись з ними та вилучити їх), які зберігаються у Промислово-будівельній групі "Ковальська", а саме: пов'язані з фінансово-господарською діяльністю між Промислово-будівельною групою "Ковальська" та ТзОВ "Семфлот" щодо добування, транспортування, зберігання та реалізації річкового (піщаного) ґрунту (піску) з 1 січня 2013 р. по 23 вересня 2013 р. [18]. Таким чином, отримані за допомогою застосування тактичного прийому у вигляді заходу забезпечення досудового провадження матеріали містять криміналістично значущу інформацію, яка в подальшому дозволять слідчому зберегти докази і встановити винних осіб.

За результатами проведеного аналізу матеріалів практики ми дійшли висновку, що слідчий, розслідуючи кримінальне провадження по справі про злочин проти довкілля, стикається із необхідністю використання заходів забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей та документів, що дозволяє йому максимально ефективно використовувати наявний процесуальний інструментарій у повному обсязі та сприяє ефективному криміналістичному забезпеченню розслідування злочинів.

На нашу думку, на ранніх етапах теоретичних пошуків визначення ролі заходів забезпечення кримінального провадження при розслідуванні злочинів проти довкілля необхідним є формування системи загальних понять, а також розробка єдиної концепції їх застосування на основі вивчення генезису й сучасного стану наукових концепцій щодо такого нового інституту як тимчасовий доступ до речей та документів.

Таким чином, з криміналістичної точки зору, тимчасовий доступ до речей і документів є заходом забезпечення кримінального провадження, який може бути проведений на початковому або подальших етапах розслідування злочинів проти довкілля та полягає у наданні уповноваженій особі, яка проводить розслідування, особою, у володінні якої знаходяться такі криміналістично значущі речі і документи (сліди злочину), можливість ознайомлення з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку), а в подальшому зазначені речі і документи можуть набути статусу джерел доказової інформації.

Криміналістичне значення тимчасового доступу до речей та документів полягає у тому, що за допомогою такого заходу забезпечення кримінального провадження на початковому або подальших етапах розслідування злочинів проти довкілля у слідства з'являється можливість отримати доступ до криміналістично важливих джерел інформації, котрі сприятимуть встановленню особи злочинця та визначенню необхідних слідчих (розшукових) дій для розслідування злочину в найбільш оптимальні строки.

Особливо важливим при розслідуванні злочинів проти довкілля є швидкість та оперативність реагування на ці злочинні порушення, оскільки здебільшого сліди злочинів вказаної категорії можуть бути знищені або втратити свою значущість у стислі строки. Саме тому особа, яка проводить досудове розслідування, зобов'язана вжити усіх можливих заходів задля збереження джерел доказової інформації, які в подальшому слугуватимуть підґрунтям для обвинувачення у вчиненні злочину.

Через процесуальну складність та недостатнє теоретичне розроблення низки основних понять, додаткового дослідження потребують проблемні питання щодо встановлення криміналістичного значення для організації розслідування злочинів проти

довкілля інших видів заходів забезпечення кримінального провадження, що й стане предметом наших подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження від 07.02.2014 р. / Вищий спеціалізований суд України із розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>.
2. Усенко, Ю. А. Окремі питання удосконалення роботи слідчого судді / Ю. А. Усенко // Міжнародна юридична науково-практична Інтернет-конференція “Актуальні питання права та правової держави: наукова дискусія” (11 грудня 2013 р.) [Електронний ресурс] Актуальна юриспруденція : LegalActivity. — URL : http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=670%3A291113-07&catid=89%3A6-1213&Itemid=109&lang=ru.
3. Хараберюш, О. І. Використання систем мобільного зв'язку щодо протидії контрабанді / О. І. Хараберюш // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Юридичні науки”. — 2014. — Вип. 1. Том 3. — С. 208–211 [Електронний ресурс] Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Юридичні науки”. — URL : http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo01/part_3/47.pdf.
4. Сліпченко, В. І. Межі розкриття інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікації під час отримання тимчасового доступу до речей та документів / В. І. Сліпченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Юридичні науки”. — 2013. — Вип. 4. Том 2. — С. 156–159 [Електронний ресурс] Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Юридичні науки”. — URL : http://www.lj.kherson.ua/pravo04/part_2/46.pdf.
5. Туровець, Ю. М. Початковий етап розслідування злочинів проти довкілля [Текст] : монограф. / Ю. М. Туровець. — Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. — 224 с.
6. Салтєвський, М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) [Текст] : підручн. / М. В. Салтєвський. Київ : Кондор, 2008. — 588 с.
7. Шепітько, В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) [Текст] / В. Ю. Шепітько ; за ред. В. Я. Тація. — Х. : Право, 2001. — 560 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Текст] // ВВР. — 2013. — № 9–10, № 11–12, № 13. — Ст. 88.
9. Ващук, О. П. Невербальна інформація як один із видів криміналістичної інформації / О. П. Ващук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. — 2013. — № 6–2, том 2 [Електронний ресурс] Міжнародний гуманітарний університет. — URL : <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-2-2/29.pdf>.
10. Образцов, В. А. Криминалистическое наблюдение как метод собирания ориентирующей информации по уголовным делам [Текст] / В. А. Образцов, С. А. Носов, Т. Ю. Рзаев // Труды Московской государственной юридической академии. — Вып. 2, 1997. — С. 227–243.
11. Біленчук, П. Д. Засоби пізнання у сфері кримінального судочинства: наукові засади систематизації та особливості використання [Текст] : монограф. / П. Д. Біленчук. — Хмельницький : ХмЦНП, 2012. — Книга 3. Особливості використання засобів пізнання у сфері кримінального судочинства: порівняльний системний аналіз. — 502 с.
12. Ищенко, Е. П. Криминалистика [Текст] : учебн. / Е. П. Ищенко, А. А. Топорков ; под ред. Е. П. Ищенко. — М. : Контракт, 2007. — 748 с.
13. Ухвала Обухівського районного суду Київської області від 23.09.2013 р. у кримінальній справі № 372/4439/13-к [Електронний ресурс] Правоскоп. — URL : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-372-4439-13-k-mostovij-r-p-23-09-2013-porushennya-pravil-ekologichno-bezpeki-s>.
14. Ухвала Обухівського районного суду Київської області від 23.09.2013 р. у кримінальній справі № 372/4441/13-к [Електронний ресурс] Правоскоп. — URL : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-372-4441-13-k-mostovij-r-p-23-09-2013-porushennya-pravil-ekologichno-bezpeki-s>.

15. Ухвала Великоолександрівського районного суду Херсонської області від 18.02.2013 р. за матеріалами кримінального провадження № 1-кс/650/18/14 у кримінальній справі № 650/187/14-к [Електронний ресурс] Правоскоп. — URL : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-650-187-14-k-koval-v-o-18-02-2014-nezakonna-porubka-lisu-s>.
16. Постанова Перемишлянського районного суду Львівської області від 04.09.2013 р. за матеріалами кримінального провадження № 449/824/13-к [Електронний ресурс] Правоскоп. — URL : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-449-824-13-k-bornyak-r-o-04-09-2013-ne-viznacheno-s>.
17. Збірник методичних розробок щодо розслідування злочинів проти безпеки виробництва (техногенні аварії, екологічні катастрофи тощо) [Текст] / Управління криміналістики Головного слідчого управління Генеральної прокуратури України. — К. : [Б.в.], 2008. — 223 с.
18. Постанова Обухівського районного суду Київської області від 23.09.2013 р. у кримінальній справі № 372/4440/13-к [Електронний ресурс] Правоскоп. — URL : <http://pravoscope.com/act-postanova-372-4440-13-k-kulinichenko-g-v-23-09-2013-porushennya-pravil-ekologichno-bezpeki-s>.

Надійшла до редакції 01.09.2014

Туровец Ю. Н. Криминалистическое значение временного доступа к вещам и документам для организации расследования преступлений против окружающей среды

Проанализированы вопросы особенностей и порядка применения одной из мер обеспечения уголовного производства, а именно: временного доступа к вещам и документов на досудебном расследовании преступлений против окружающей среды. На основе сравнительного анализа взглядов отечественных и зарубежных ученых в области криминалистики рассмотрены криминалистическое значение и специфика использования изучаемой меры обеспечения уголовного производства при расследовании преступлений против окружающей среды, проблемы и пути их решения в рамках нового уголовного процессуального законодательства Украины. Выявлены наиболее распространённые ошибки и причины отказа в удовлетворении прошений о применении мероприятий обеспечения уголовного производства временного доступа к вещам и документам. Выделены типовые обстоятельства, которые подлежат установлению на досудебном расследовании преступлений против окружающей среды и представляют собой информацию, имеющую доказательственный характер и может быть получена с помощью одного из мероприятий обеспечения уголовного производства временного доступа к вещам и документам. Также определены собственные взгляды по этому поводу и представлены конкретные предложения по совершенствованию методики расследования преступлений против окружающей среды.

Ключевые слова: меры обеспечения уголовного производства, временный доступ к вещам и документов, досудебное расследование, преступления против окружающей среды.

Turovets, Yu. N. Criminalistic Value of the Temporary Access to Things and Documents to Organize the Investigation of Crimes against the Environment

This paper analyses the issue of characteristics and order of application of one of the measures to provide the criminal proceedings, such as temporary access to things and documents during pre-trial investigation of crimes against the environment. Based on comparative analysis of the views of local and foreign scientists in the field of criminology, forensic importance and specificity of use investigation measure to ensure criminal proceedings in the investigation of crimes against the environment, problems and solutions of the new criminal procedural legislation of Ukraine were considered. The most common mistakes and the reasons for refusal of requests for the application of measures to ensure the criminal proceedings in the form of temporary access to things and documents were identified. Typical circumstances, which are subject to the establishment of the pre-trial investigation of crimes against the environment and represent information evidentiary in nature and can be obtained using one of the activities of criminal proceedings to ensure temporary access to things and documents, were highlighted. Also own views on this matter and specific suggestions to improve the methods of investigating crimes against the environment were outlined.

Keywords: measures to provide criminal proceedings, temporary access to things and documents, pre-trial investigation, crimes against the environment.